UNIVERSAL LIBRARY
OU_204462
UNIVERSAL LIBRARY

Osmania University Library

Call No. T 81:6 R16M

Name of Book [illegible]

Name of Author [illegible]

మాతృపూజ

ఆంధ్రరత్నము:

దుగ్గిరాల గోపాలకృష్ణయ్య

గారి జ్ఞాపకార్థము

*

ప్రకాశకులు:

రామ్ జేమ్ అండు కంపెని,

13. తంబుచెట్టి వీథి,

మద్రాసు.

వెల ౦-౮-౦

ప్రథమ ముద్రణము

౧౯౩౭

పియర్లెస్ ముద్రణాలయము

మద్రాసు.

ఆరాధకులు—	కుసుమములు.
రాయప్రోలు సుబ్బారావు	జన్మభూమి. ఆంధ్రమాత.
అబ్బూరి రామకృష్ణారావు	స్వచ్ఛంద ప్రయాణము.
విశ్వనాథ సత్యనారాయణ	ముఖలింగము. కొండవీటి పొగమబ్బులు.
దువ్వూరి రామిరెడ్డి	నైవేద్యము. సేవ.
పురిపండా అప్పలస్వామి	పద్మనాభము. సత్యాగ్రహులు.
కవికొండల వేంకటరావు	ఉయ్యాలా! దంబాలా! జాతీయ గీతిక.
తురగా వేంకటరామయ్య	నాజన్మభూమి. దొరవు నీ వయ్యేదవురా!
బసవరాజు వేంకట అప్పారావు	మాగాంధి.
వేంకట పార్వతీశ్వర కవులు	దుందుభిధ్వానము.

*

మాతృ పూజా ధ్యాన తత్పర
మతి బవిత్ర స్నాతుడవునై
విశ్వమందిర పుణ్య భూమికి
వెడలి రావోయి !

*

జన్మభూమి

ఏదేశ మేగినా ఎందుఁగాలిడిన
ఏపీఠ మెక్కినా యెవరెదు రయిన
పొగడరా నీతల్లి భూమి భారతిని
నిలుపరా నీజాతి నిండు గర్వమ్ము

లేదురా యిటువంటి భూదేవి యెందు
లేరురా మనవంటి పౌరు లింకెందు.
ఏ పూర్వపుణ్యమో ఏ యోగబలమొ
జనియించినాఁడ వీ స్వర్గలోకమున

ఏ మంచిపూవులన్ ప్రేమించినావో!
నిను మోచె నీతల్లి కనకగర్భమున
సూర్యుని వెలుతురుల్ సోఁకు నందాక
ఓడల జెండాలు ఆడు నందాక

నరుడు ప్రాణాలతో నడుచు నందాక
అందాక గల యీ యనంత భూతల్లిని
మనభూమివంటి కమ్మని భూమి లేదు.
తమతపస్సులు ఋషుల్ ధారఁబోయంగ

మాతృపూజ

చండవీర్యము శూరచంద్రు లర్పింప
రాగదుగ్ధము భక్తరాజు లీయంగ
భానసూత్రము కవిబాంధవు లల్ల
దిక్కుల కెగఁదన్ను తేజంబు వెలుఁగ

జగముల నూగించు మగతనం బెగయ
రాలుపూవులు సేయు రాగాలు సాగ
సౌందర్య మెగఁబోయు సాహిత్య మొప్ప
వెలిగిన దీ దివ్య విశ్వంబు పుత్ర
దీపించె నీ పుణ్య దేశంబు పుత్ర

అవమాన మేలరా! అనుమాన మేల
భరతపుత్రుఁడ నంచు భక్తితోఁ బలుక!

రాయప్రోలు సుబ్బారావు.

ఆంధ్రమాత

శ్రీ లింపొందగ యావ దాంధ్రజనమాతృస్తన్యతపీ నూత్నతే
జోత్ఫేలామృతమాని, దద్బలవశాత్సౌఖ్యంబునన్ తావకో
ద్యోత్ప్రాప్తనకీర్తిగీతముల నర్థిం గాను నీ పుత్రపు
త్రీలోకమ్మున కేమిఁ దెల్పెదవు సందేశంబు నాంధ్రావనీ!

ఆకస్మాత్తుకపూర్ణచంద్రికలుపూయన్ దుర్గనాచ్ఛాదమా
కాశమ్ముల్ విడిపోవ, నూతనకళోత్కృష్టాప్తిమై మాతృపూ
జాశోభల్ దయివాకు నిశుభదినోత్సాహంబు నిష్ఠించి, నీ
యాశీర్వాదము లిస్తుపుత్రులకు నంబా! యాంధ్రదేవీమణీ!

కోటల్ దేరెడు కాంతిపూరములు నుద్దీపించు ముత్యాల ము
ప్పేటల్ బోలె ద్వదీయకంఠమున శోభింపుల్ నిగారించు, చే
నాటన్ జీవనపోషణల్ గొనని కృష్ణాగౌతమీభద్రలన్
గాటంపుం దమిఁ ద్రావువారె మిడె కాంక్షాక్షీరమాంధ్రావనీ!

ఆచాళుక్యనృపాలరత్నముల పియ్యాన్నుంది, శ్రీకాకుళ
ష్మాచక్రేశులలాలనల్ వడసి, కృష్ణప్రాజ్యసామ్రాజ్యపీ
ఠిచంచజ్జయకన్యతో సరసగోష్ఠిన్ ప్రౌఢవోఁబుచ్చు నీ
ప్రాచీనాభ్యుదయమ్ము నెన్నెదరు గర్వస్ఫూర్తితస్! సుతుల్.

ఉద్యన్మోహనమై, కుమారజనగర్వోద్రేకమై, యాంధ్రలిం
గోద్యానాప్తమనూదయమ్మగు నపనోత్సాహపున్ వేళ, నా

విద్యారణ్యయుగంధరాదుల యశోవీర్యమ్ములగ్గించు, చీ
విద్యాస్నాతకు లాసఁజేసెదరు, దేవీ! సంప్రసాదింపవే.

జారినదేశగౌరవముఁ జక్కనదిద్ది, మహాంధ్రమాతలీ
భారము శ్లాఘనీయముగఁ బాలనఁజేసి సమానరాష్ట్రముల్
కూరిమినాసఁజేయ, తెలుగుం బుడమిన్ గయిసేయరయ్య, దీ
టౌరతి నాంధ్రపుత్రులు! జగజ్జనధన్యమై దృష్టినిల్పుచున్.

ఉల్లాసమ్మున మాతృసేవ పయిపై నుత్సాహలీలాగంగ నా
పల్లీపక్కణదిగ్దిగంతరతలీ పర్యంతవేంగీభువిన్,
జల్లుండాంధ్రమహోద్యమప్రథమపూజాపుష్పముల్ ప్రేమపుం
ద్రోళ్ళంగట్టుఁడు యావదాంధ్రజనసంతానమ్ము నాపైహితుల్.

రణరక్తబంధురారుణమైన ఖడ్గతి
క్కన కత్తికడిగిన కదనభూమి
అమృతాక్షరవికాస మయిన యా సుకవి పో
తన లేఖిని ప్రశాంతిగనిన చోటు
భాషాకుమారి కబ్రపుఁ బొడ్డుమల్లైన
కృష్ణరాజ్యము వెలింగిన తలమ్ము
నానావిదేశనౌకాసక విపులాశ్ర
యంబైన రేవు రూపఱిన తావు

మాతృపూజ

పాడయి శిలావశిష్టమై ప్రాప్తకాల
మనుభవించుచు, నూడియు నక్కటకట
బ్రతికిచెడ్డ యాంధ్రుల పూర్వవైభవంబు
చాటెడిని నాలకింపుడు శాంతమతులు!

కలదాంధ్రోద్యానవల్లికాకుసుమ రేఖామాలికా కాంతి తుం
దిలశోభాంకురపుంజముల్ భరతమాతృస్ఫీతచూడామణీ!
కలితచ్ఛాయ లనందగింపఁగల భాగ్యంబింక, నీసాంగమం
గళకళ్యాణముఁ బాడఁ బ్రతికలె వేడ్కన్ వత్తురా నాటికిన్.

సంతోషింపఁగదమ్మ! యాంధ్రజననీ! సారస్వతస్నానవి
శ్రాంతిప్రీతుల, నీదుపుత్రకుల, దీక్షాబద్ధులంజూచి ని
శ్చింతన్ సోదరులార! భూజననిఁ బూజింపుండు బ్రహ్మార్పణో
ఎంతవ్యక్తిమనోబలమ్మునదధాస్తంచున్ ఋషుల్ పల్కఁగన్.

రాయప్రోలు సుబ్బారావు.

స్వచ్ఛంద ప్రయాణము

దివ్యయువతుల సంభాషణము

సానుమతి

విడివడుటకోర్వఁజాలని నవీనమనఃప్రణయమ్ములట్లు ప్రో
వుడుల పరస్పరప్రణయమోహానవహా నలలందడంగి వి
చ్చెడుకమలమ్ములట్లు నవె! చేరువఁదోచెడు నేలఁజూడు మ
మ్మడమి విశుద్ధులౌ భరతపుత్రులగాంచినతల్లి నెచ్చెలీ!

చూడనిపారిజాతసుమవల్లరులం దగిలించుకొన్న మీ
నాడలనాకవీథికలు వాడినపూవులవోలె శోభలం
గోల్పడె, భారతీయపృథివీస్థలిసంతయుఁ బ్రాకి నేను తూ
గాడు వసంతగోబిరుదయమ్ముల మిన్నులఁబాడఁగోకిలల్?

వీచీనాదములందు రాగములు పుష్పింపఁగ స్వచ్ఛంద శో
భాచిహ్నంబులు వింతలై నయననిర్వాణమ్ము సందించుచున్
లేచెన్ మంటలవోలె నెల్లెడల; పల్లీపట్టణమ్ముల్ ప్రగా
ఢౌచిత్యమ్ముల వెల్గించెడు సహస్రాల్ జూడు మాయుష్మతీ!

మధుకర

జాహ్నవిసేచనమున స్వచ్ఛమ్మైన
జీవనముల హిమాలయశిఖరనీడఁ

మాతృపూజ

గడచెనా నాగరికులకేర్పడిన యొక్కి
పావనములగు జాతీయశాంతి వనములు!

పసిబిడాటపీస్థలుల, నేగుచూలందు నెఱుంగిరాని యే
మానులపర్ణశాలల నిమంత్రితమై యొటగాగియుండెనో
యానవకావ్యశోభ! పొలియించిన స్వేచ్ఛల కీష్సువాహినుల్
వీనులకింపుగాగ వినిపింపగ పాటల నెప్డునేర్చెనో ?

సానుమతి

భానుడుపుట్టియ స్తగిరిపై నివసించె, సుధాకరుండు మం
దానిలుఁ బాలవెన్నెలలయందు రహింగించిన నా; గభీర గం
గానదిశీతగర్భమున గానము లొనె నడంగి యుండె వి
జ్ఞానము లోకమందు, గగనప్రభ నేదెనో నెను మబ్బులన్.

పూయనిపూవులందడగు పుప్పొడిదీప్తిని, సంజెపేకటుల్
మూయనివేళ శ్యామలనభోమునిశీధునందలి కానరాని తా
రాయువదీప్తులట్టులు సరస్వతిమిన్నకయుండె, నాతి నా
లాయతిచించుకొంచు కవితార్ద్రిముఖ్యెచను చెంచెరితముల్.

ఆనందమ్మున నైక్యమై యపుడు బృందావనన్యాసుల్లాసా, వి
జ్ఞాన మ్మొల్లెడనల్లు నెట్టుటను డై దాంచెన్యవిద్యా గసుల్
గానమ్మున్నాద జల్లి, గాథునికి చంగాటి రసనావాగించే
యేనోము లుచరించియుంటులోకా దేవి! యీనుఖప్రాప్తికై.

మాతృపూజ

క. వీరవ్రతకంకణు లవి
వారలు గీతాకుమారవరు లీశ్వరు లీ
భారతపుత్రకులే, హిం
దూరము తలఁదాల్పఁదగు మునులు నయవేత్తల్.

చేసిన రాజకృత్యములు సింధునదీతటులందు నెన్నఁడో
మూసియు నేటికిన్ స్మరణమాత్రన సంగరలక్ష్మికందఱన్
దోసిళులొగ్గఁ జేయు కొలమ్ముల; నా విజయప్రబోధ వి
ద్యామతులున్న వాసములు నల్లవివో! హిమవంతు చేరువల్.

గీ. నర్మదాశుభ్ర వీచీకణమ్ములందు
నిండియున్నది స్వేచ్ఛాపురంధ్రిమతల్లి
ఋషులనోటఁ బాడిన స్వాతంత్ర్య స్తవములు
గాలి నడగిన కోకిలగాన మున్ను.

ఈవిమలప్రదేశమున నెందరు పాడగ లేదు లోకలీ
లావిదులై ప్రబోధసరళమ్ముగ పాటల, జన్మభూమికిన్
సేవకులై మఱెందరు రచింపగ లేదె రచింపరాని తే
జోవిభవమ్ముచే ప్రజల దోష్పులయున్ దనురాగబాధముల్.

అల్లదె! యాంధ్రభూమి! సమరావనులన్ జయశంఖమెత్తు రా
ట్టుల్లజులందుఁ గల్గిన స్వాతంత్రులు వోయెడునేల; శేముషీ

మాతృపూజ

పల్లవితమ్ములై సరళభావములం దొకక్రొత్త రీతిగా
నల్లినసీను భారతమహాసనమందలి జీవగీతులన్.

గీ. చదువు లాధారమైన తేజమ్ము లోప
శాంతమూర్తి యైన విద్వత్త్వమ్ము లోప
సాహితీస్నేహితులగు రాజప్రముఖుల
సంతతి కసాధ్యమనెడు విచారమేల?

మధురిక

వెనుకటి వేడియూర్పులు పిట్టలొనర్చు కుహూరవమ్ములున్
గడచి మహానిలమ్మున సుగంధసమేళన నొంది యేకమై
పొదలెడు నస్ఫుటస్వనము పోలె క్రమమ్ముగఁ బ్రాకునిమహా
భ్యుదయము లావరించిన విభూతి యనన్యమనోజ్ఞ మంగనా!

సానుమతి

పూచియుపూయకున్న సుమముల్ సడిగాఁ బువ్వులవిచ్చుపోల్కి, స్వే
చ్ఛాచలనమ్ములందు నవశమ్మగు లేఁతమనమ్ముతోడ చె
ల్లాచెదరైన సాధనములన్ దమకమ్మున చక్కఁబెట్టుకోఁ
జూచెదరిప్డు పోయిన యశోవిమలాంకము లాసఁ జేయుచున్.

గీ. వెన్నెలలు రాలు నడుగు మోపిన క్షణాన
నయనముల విషాదములకు నవ్వులొలయు
నామె చనుదెంచె నుదయలక్ష్మి మతల్లి
పూలపేటిక కుడిభుజమ్మునఁ దగిల్చి.

అబ్బూరి రామకృష్ణారావు.

ముఖలింగము

దేవమాతృకలు వర్ధిత హేమ కేదార
ఖండపణ్యము లిందు పండెనేమొ
తెలుగు కళింగ రాజుల గుండెనెత్తురుల్
గడగి రక్షాదీక్ష కదలెనేమొ
శ్రీగంధ కస్తూరి కాగురుద్రవ్యమ్ము
లిట దిగంతముల వాసించెనేమొ
శూరగంగైకొండ చోళులో నీచోటు
వియ్యాలబిగువులు బిగిసెనేమొ
దక్షవాటీపురీ కవిరాక్షసుండు
ప్రళయవహ్ని శిఖాధూమ పటల మమృత
బిందుశైత్యా మొకవాక్కు నందు నిచట
బెట్టి మండించి శీతలింపించె నేమొ.

ఈచోట తొలినాడు ప్రాచీసతిముఖాబ్జ
మున నెట్టి కుంకుమబొట్టు దిద్ది
ఈనేలను కళింగ భూనాథశౌర్యాన
ల జ్వాలధూమనైల్యములు గ్రమ్మి

ఈపవిత్రధరిత్రి నోపి త్రైలింగరా
జ్యశ్రీసుధాప్రవర్షంబు గురిసి
కడగి యిచ్చటి మంటిగడ్డలు సైతమ్ము
నవమృగీమదవాసనలు విదిర్చి
వేంగి విషయేశ చాళుక్య విభులతోడ
మనసులో నన్నదమ్ములతనము కలిపి
మును పిచటి, తెల్గురాణించుకొనియె శౌర్య
లీల నృపలీల యీముఖలింగభూమి.

గీ. ఆ దినాల నెంతటి నిశితానురాగి
మవు కళాశిల్పములను విద్యలను చూడ
పగటివేసాలకొరకు తూర్పారబట్టె
ప్రాణములను కళింగ గంగరాజువైరి.

చిఱుత తరంగముల్ కలసి జీబులువారిన వంశధారలో
తరుముకువచ్చె తెల్గుల ప్రతాపశిఖల్ ముఖలింగనాథుక
న్నురిమిన నిప్పుకల్ మిషల నొక్కదినాన, కళింగగాంగు తే
లి రనిన నాళ్లనేటి కవులే పొనుపడ్డవి తెన్గు నిప్పుకల్.

ముఖలింగప్రభురాజు ముద్దునవలాముక్కంటిక్రొన్నిప్పుకల్
ముఖరీభూతవియత్పథభ్రమరితాంభోవంశధారాపయః

మాతృపూజ

పఖుశైతల్యముచేత చెమ్మగిలి దీక్షాసంగృహీతవ్రతా
పఖురాంశుల్ కుదియించుకొన్న యువికానవచ్చె మినస్స్పర్శచే.

ఇచటి నాగావళీప్రచురవర్షాంభస్త
రంగముల్ వంశధారాజలములు
తరగెత్తిన మహేంద్రతనయాసువాహిన్ను
లోకసారిగా పొంగి యుడికిపోయి
గౌతమీకృష్ణవేణీతరంగములు తా
రాధ్యమ్ము నందు నైక్యము భజించి
గుల్లకమ్ము జలాల గుబురులో గుబురులై
పెన్నతరంగముల్ పెరిగిపోయి

తెలుగునదులెల్ల పొంగెత్తి ప్రళయవారి
కెరలిపడి తెల్గునేల ముగించనిమ్ము
నేటితో, నస్వతంత్రతా నియతమైన
యీబ్రతుకు తెల్గువారు భరింపలేరు.

విశ్వనాధసత్యనారాయణ.

కొండవీటిపొగమబ్బులు

దగ్ధాంధ్రరాజ్యనిత్యవిఘాత ధూమమ్ము
వలెఁ గొండబురుజుల కెలన లేచి
బురుజుకొమ్మల వీడి పోలేని రెడ్ల కీ
ర్తివోలెఁ బెనురాళ్ల నతుకులుపడి
రెడ్లకందావెన్క రేఁగు వంటింటి పె
న్బొగవోలె గుమురులై ముందుసాగి
ద్రాగ్ధావదాంధ్రస్వతంత్రతారమవోలెఁ
గొండ లంటీయంటకుండఁ బోయి

శ్యామలీభవ ద్గ్రాసఘూసాదనార్థ
మొలయు వెల్లావుల కదంబములుగ నిలిచి
కొండకొమ్మలులో దాఁచుకొన్న క్రొత్త
క్రొత్తపొగమబ్బు లలమె నీకొండకొసల.

ఒక రెడ్డి సభతీర్చియున్న కొండకు వాలు
కొసలతో ముత్యాల గొడుగుపట్టు
ఒక రెడ్డిమూర్తి పోలికతీరియున్న కొం
డకు కోసగా కిరీటమ్ము పెట్టు

మాతృపూజ

ఒక్కయంతఃపురవధూత్ప్రీతిఁజను బురు
జున సన్నమేలిముసుంగు తొడుగు
ఒక తెల్గుబంటు శివికి ముద్రఁగొనియున్న
బురుజుపజ్జ మహాసిహోలె వ్రేలు
ఈజగా పొగమబ్బులు రాజసేవ
మఱచిపోలేవు రసధునీమహితమూర్తు
లేము లెక్కించుచుంటిమి యెన్నినాళ్లు
చనెనో అనివందలేళ్లుగా చాఁచుకొంచు.

అస్మదగ్ధాతిథేయారబ్ధములు కెళ్ల
భువి వంటశాలల పొగ లటంచు
అచట శ్రీనాథకావ్యశ్రోతలగు మాకు
పఱచిన పందిళ్ల పఱపు లంచు
కొండకొమ్ముల తీర్చికొని నిల్చియున్న యాం
ధ్ర భటాళిశిరగంధా లటంచు
ఉత్సవాగతజన మ్మొగి పోఁ గొండకొ
మ్ములఁదొంగి కనుకెళ్లముగుద లనుచు
మున్ను గుఱ్ఱాల దూకించుకొన్న చోటు
నడుగడుగునందు పాతంబులైన మాకు

నప్పుడప్పుడు తలలెత్తి నంత కొండ
కొసలమబ్బులు పొరపెట్టి విసరులాడు.

ఒకసారి వలిపమ్ము చికిలిముత్యాల యం
    చుల వ్రేలిక నుపత్యకల చరించు
ఒకసారి జఘనభాగోపరిస్రస్త చే
    ల విధాన గిరి మొదళ్లఁ బడిపోవు
ఒకసారి గిరిలక్ష్మి మొకముపై మొగిలి పు
    ప్పొళ్లూఁదుకొన్నట్లు చెల్లరేఁగు
ఒకసారి స్వేదబిందుకములు రత్యంత
    వేళాకుచావృత్తి విస్తరించు

చిఱుత పొగమబ్బు లీకొండసీమ పలుచఁ
బడి, విశీర్ణమై, ధూతమై, తడిసి, రాచ
సిరి యుడిగిపోయినట్టి యీ శిథిల దుర్గ
లక్ష్మి కొనఁగూర్చు వెట్టి యలంకృతులను.

అధిరూఢకుం డినేశాత్మజ మఖప స్యం
    దన గరుత్మన్మండ తద్ధ్వజమ్ము
గజపతి ప్రౌఢోగ్ర కరిఘటా శుండా వి
    ధూతాంబు నిచయ బిందూత్కరంబు

మాతృపూజ

రెడ్లకీర్తిపతాక శ్రీనాథకవికావ్య
దూతహంసాధినాథుని గరుత్తు
అలకసవాపాత్రు నంటి రాఁజినకృష్ణ
రాయ బాహాగ్రజాగ్రన్మహాగ్ని
ఒకటొకటి గాఁగ స్మృతి తెచ్చుచున్న వన్ని
చిఱుత లీ పొగమబ్బులు చిందులాడి
కొండవీటి ప్రాఁగోటపై కొమ్ములందు
నవ్యవక్షేందిరా ధురంధరనిరూఢి.

నిప్పులు చూడ మన్ని ఉత్కలప్రౌఢ
పాత్రులు బురుజుల పైన లేరు
ఈటెలఁ గ్రుమ్మ శౌర్యేందిరా పుంమూర్తు
లైన రెడ్డికోటపైన లేరు
గుండెలకత్తులఁ గ్రుమ్మ రాయల రాచ
యేనికగున్న లీపైన లేరు
అడుగడ్డునకుఁ బ్రాణ మాహుతి గొనఁగ ద్వాః
స్థాన రక్షక భటులైన లేరు
ఓసి పొగమబ్బులార! రండోసి రండు
మీకు మాకిష్టమే యిష్టమాక లేక

మాతృపూజ

తిరుగవచ్చు రాజులు కొల్వు తీర్చుచోట
నరుగవచ్చు రాకన్నెలున్నట్టిచోట.

ఎంతనిర్భయముగా నీపొగమబ్బులు
జెట్టీల బురుజుపై చిమ్మిరేఁగు
ఏలెక్క లేనట్లె యీ పొగమబ్బులు
మిరియాల తఖతుపై తఱిమిపోవు
ఇంతయడ్డంకి లేకీ పొగమబ్బులు
తారాబురుజుమీఁద దాఁట్లువెట్టు
ఈమాత్ర మాఁకలేక పొగమబ్బులు
కేళిశుద్ధాంతసౌధాళిఁ జొచ్చు
పిచ్చిపొగమబ్బులార! కోపించిరేని
చెడ్డవారుసుమీ! మిమ్ము చించికొమ్ము
తాఁచిచెండాడిపోదు రద్దంకిరెళ్లు
లేని హానమ్ము లడ్డంకిలేనిరెళ్లు.

ఇడుపుల విలిఖించిరేమొ నా ముక్తాక్ష
రములుగా దుర్గకుడ్యముల నొలసి
ఇచట మ్రుఁగ్గులు పెట్టిరేమొ నాక్లుప్త ము
క్తారేఖగా గిరిస్థలము మెఱసి

ఇట వితాన మమర్చిరేమొ నాన్నృపు మరు
చ్చలితమధ్యమై చదలఁ దీప్చ
ఇట కేళికుళి వెట్టిరేమొ నా తుదల శీ
తలపృషత్పరిషించితములఁ గదలి

ప్రాతరనతిక్రమితయామ భానురోచి
రాసమాత్తధావళ్య మర్యాదమైన
లేఁత యీపాగమబ్బు పురాతనంబు
త్రవ్వుచున్నది రెడ్డ యాంధ్రప్రశస్తి.

ఇవి రెడ్డిరాజుల యెదలలోఁ పూరించు
కోరాసకోర్కెలు గుములుకట్టి
ఇవి తెల్గుబంటుల యుంకుపగింజలై
నాత్మలు పీడ లే కరుగుదెంచి
ఇవియు శ్రీనాథుని యెఱ్ఱప్రగ్గడ కావ్య
తకు రానిభావముల్ తరకగట్టి
అవచి తిప్పయసెట్టి వివిరత్నరాశిగా
మలఁచిన ప్రాణముల్ మగిడివచ్చి

కొండవీటి పొలాల్ వీడి కోను లేక
ఆశబలమున మగుడు ప్రేతాత్మల వలె

మాతృపూజ

సొరిది నీగిరికొమ్మల చుట్టుపట్ల
నిట్టి పొగమబ్బులై భ్రమియించు గాక.

నా ప్రాణములకును నీపొగమబ్బుల
కేమి సంబంధమో యేను గూడ
పొగమబ్బునై కొండ చిగురుకోసల మైన
బురుజులపైన కొమ్మలకు పైన
వ్రాలిపోనో మధ్య వ్రీలిపోనో నేల
రాలిపోనో గాలి తేలిపోనొ
నాయూహ చక్రసుందరపరిభ్రమణమై
యీ పొగమబ్బుల సేవరించె
ఎన్ని పొగమబ్బు లెఱిఁగిలే నేను మున్ను
తూర్పుకనుమలు విడుచు నిట్టూర్పులట్టి
విచటి యీ పొగమబ్బులే యెడదలోని
లలితము మదీయగీతి నేలా వెలార్చు!

విశ్వనాథ సత్యనారాయణ.

నైవేద్యము

తల్లి, నీయుత్సవముఁ గాంచఁ దరలినార
లనుఁగుఁ దనయులు నైవేద్య హస్తులగుచు;
ధన్యులెల్లరు నాత్మోచితంపుఁ గాన్క-
లర్పణము సేయవచ్చిరి; యందికొమ్ము.
స్వర్ణసుమముల నర్చన సలుపువారు
భాగ్యవంతులు నీపాద పద్మములకు;
ఏమి లేనట్టి భిక్షుకుండేని నేఁడు
కంటిక్రొన్నీటి ముత్యాల కాన్క లిడును.
పూజ్యు లధములు, ధనికులు పుట్టుబీద
లనెడి యెడలేక యెత్తిరి హారతులను;
భక్తిపరవశులైన యాప్రజలగీతి
దిక్కుదిక్కులయందుఁ బ్రతిధ్వనించు.
అమ్మరో! నీదు మందిర ప్రాంగణమున
మండుచున్నది కర్పూర ఖండగణము,
త్యాగపరిశుద్ధ మగు నాత్మఁ దలఁగిపోవు
కామమటు ధూమరేఖలు గడలుకొనఁగ.
ప్రొద్దుపొడుపున నీ పాదపూజకొఱకు,
కవిని, తెచ్చితి దోసిటఁగన్నెపూలు;
బలివితర్దికనిరతంబు వెలుగునటుల
హృదయపు సుగంధదీప మర్పింతుఁ గొనుము

దువ్వూరి రామిరెడ్డి.

సేవ

మముఁగన్న భారతమాత మందిరమున
దివ్వెలై మన ముందామా, పైడి
దివ్వెలై మన ముందామా.

పరమపావనితల్లి పాదపూజల వాడు
పువ్వులై మన ముందామా, పొన్న
పువ్వులై మన ముందామా.

భారతీదేవి విపంచిక రవళించు
తంత్రులై మన ముందామా, దివ్య
తంత్రులై మన ముందామా.

జన్మభూమీశౌర్య సౌరభ్యములు చల్లు
గీతలై మన ముందామా, భావ
గీతలై మన ముందామా.

కదన వీరుల చేతి ఖడ్గధారలలోని
మెఱుపులై మన ముందామా, కాఱు
మెఱుపులై మన ముందామా.

దువ్వూరి రామిరెడ్డి.

పద్మనాభము

తెనుగు వీరుల విమలకీర్తిప్రభావ
మతుల విజయప్రతాప శౌర్యప్రశస్తి
పోయెనకట! నిర్మూలమై పోయె నిచట
లంచగొండుల కుటిల కల్పనము వలన
మాతృదేశ విద్రోహుల మాయవలన.

నిర్నిరీక్ష్యప్రతాప సందీప్తి శాలి
పూసపాటి విజయరాము భూపమౌళి
తొలగి చనెనట సూర్యమండలము దాటి
విపుల సామంత గణపరి వేష్టితుడయి.

వరదలై భూతముల మెడబంటిగాగ
శూరజన కంఠ నిర్గత శోణితమ్ము
పారె నీ పూతధాత్రి నిబ్బరము తొలగి
స్వర్గవాసులు రెప్పవాల్పకయె కాంచ.

అవ్వి భారతస్వాతంత్ర్య హరణయోగ
వాసరము తోట నాంధ్రసర్వస్వతంత్ర

మాతృపూజ

రాజ్యలక్ష్మి పాశ్చాత్యుల ప్రాపుచేరె
నిచట; దైవయోగమునకు నెదురు కలదె!

ఆ నితాంత కఠోర దృశ్యావలోక
నమున సహజార్ద్రిమృదుల మానసము చెదర
కంటనీర్వొట్టి నిలువక కరగి పారు
నేటికిని సైత మీ గోస్తనీస్రవంతి.

భయద దాస్యవిశృంఖలా బంధితుడవు
ఓయి! జీవచ్ఛవాంధ్రుడా! ఒక్కమారు
బలుకని విమ్మట నింత కవోష్ణబాష్ప
మలినధార స్వాతంత్ర్య సంప్రాప్తి కొరకు.

పురిపండా అప్పలస్వామి.

దేశభక్తులు

చిరపరాధీన శృంఖలాంచ్ఛేదమునకు
జీవితసుమాలె ధారవోసితిరి మీరు
కురియదే నేడు స్వర్గీయ కుసుమవృష్టి
శ్రీవిరాజిల్లు మీయోధ శిరము లందు.

బాధలే భాగ్యముగ నోడిబట్టుజాలు
భారతాశ్రమ తరుణ తాపసులు మీరు
ఏ నిరంకుశులేని బంధింప నిండు
నిగళముల త్రెంచుకొనెడు సైనికులు మీరు.

స్వార్థలవమేనిలేని మీ త్యాగ గరిమ
ప్రాకిపోయెను ఖండాంతరాల దాటి
ఇది స్వరాజ్య రమానవాభ్యుదయ వేళ
నభమె నినదించే విజయదుందుభుల మ్రోత.

పురిపండా అప్పలస్వామి.

ఉయ్యాలా! దంబాలా!

ఉయ్యాలా! దంబాలా! భారత నవజీవన బాలా!
పూరిత సత్యాగ్రహశీలా! పరిభవ దుఃఖిత పాంచాలా!
నీపురుడు - ఏ నెలలో - వెన్నెలల - క్రొన్నెలలో
నీపుట్టు - వెద్పోట - మిన్నేట - మున్నేట— ఉయ్యాలా...
తొలినాటి - వేదాలు - పులివోని - చనుబాలు
మఱునాటి - కావ్యాలు - కమ్మగు - జ్జనగూళ్ళు ఉ...
శ్రీరామాయణకధలు - ఊకొన్న వాక్సుధలు
భారతగీతారుతము - చందాయి యమృతము? ఉ...
బుద్ధుడు నీసంబుద్ధి - యవనులాకో నీకుద్ది
మొగల్ మరాటుల్ చేబంతుల్ - రసపుత్రుల్ చేమంతుల్ ఉ...
పాశ్చాత్యమ్ మోహాంధమ్ - ప్రాచీనమ్ ప్రియబంధమ్
ఆధ్యాత్మమ్ కళ్యాణమ్ - స్వాతంత్ర్యమ్ శతమానమ్ ఉ...
నీ మెట్టు నీలాలు - నీచుట్టు నీరాలు
జడదొట్టు తలంబ్రాలు - ఒడిగట్టు మగరాలు ఉ...
ముజ్జగపు దీవెనలు - ముప్పదికోటుల జనులు
జయజయవాద్యోన్నతులు - జేజేల హారతులు ఉ...

కవికొండల వేంకటరావు.

జాతీయ గీతిక

హిమగిరి శిఖరము - వింధ్యనగేంద్రము
కన్యాకుమారీ పదడిండీరము
స్ఫురితము - భరితము - చలితోల్లలితము
స్వాతంత్ర్యముచే - స్వాతంత్ర్యముచే
స్వాగతమనవోయ్, కని, పనివినవోయ్,
మనవోయ్, అనవోయ్, జయ్, జయ్, జయ్!

జాహ్నవి, గౌతమి, కృష్ణ, పినాకిని,
కావేరి, నర్మద యమునా సింధులు
అహర్నిశాదులు - ఒకటేగానము
కలలో - అలలో - అదేప్రయాణము
స్వాతంత్ర్యముకై - స్వాతంత్ర్యముకై
స్వాగతమనవోయ్, కని, పనివినవోయ్
మనవోయ్, అనవోయ్, జయ్, జయ్, జయ్.

గుజరాత్, వంగ, అంగ, మరాఠా,
త్రిలింగ, తమిళ, కళింగమును జను
లజరులు - అమరులు - అనామయులుగా
స్వాతంత్ర్యము హేయ్! స్వాతంత్ర్యము హేయ్!

మాతృపూజ

స్వాగతమనవోయ్, కని, పనివినవోయ్,
మనవోయ్, అనవోయ్, జయ్, జయ్, జయ్!

నౌరోజ్ తిలకులు, లజపద్దాసులు
దాని పథంబున, నలిగిన నోగిలిన
వెచ్చని నెత్తుటి దివిటీ వెలుగునె
స్వాతంత్ర్యంబదె! - స్వాతంత్ర్యంబదె!
స్వాగతమనవోయ్, కని, పనివినవోయ్
మనవోయ్, అనవోయ్, జయ్, జయ్, జయ్;

ఇంగ్లం డమెరిక, స్వీడన్, స్విట్జు,
జపాను, జర్మని, కీచు, ఫరాసు,
అంబ విశ్వకళ కభివాదన మిడు
స్వాతంత్ర్యమురా, స్వాతంత్ర్యమురా
స్వాగతమనవోయ్, కని, పనివినవోయ్,
మనవోయ్, అనవోయ్, జయ్, జయ్, జయ్!

కవికొండల వేంకటరావు.

నా జన్మభూమి

౧

నా జన్మభూ మేదిరా
బాపుజీ!
నాముద్దు తోటేదిరా?
నాకోకిలమ్మేది, నాపూలమేడేది,
నారాశిపినేది, నావలపుపాటేది.
కలలోని సిరులాయెరా
బాపుజీ
కారడవిపాలైతిరా!

౨

నాయేటి లంకేదిరా
బాపుజి!
నాయాలమందేదిరా!
నామేని పొంగేది, నామనసు పరుగేది
నాగస్వర మ్మేది, నాయేల పాటేది?
కాలమిట్లైపోయెరా
బాపుజి
కన్నీరె యేరాయెరా!

మాతృపూజ

ఏనాటి కథలాయెరా ?

బాపూజీ !

ఈజీవ మెటునిల్చెరా ?

నాప్రేమ గెలిచేనా ? నాతోట పూసేనా ?

నావీణ మ్రోగేనా ? నాపాట పాడేనా ?

నాపాలి ప్రభు వేడిరా ?

బాపూజీ !

నాకృష్ణు డేమాయెరా ?

తురగా వేంకటరామయ్య.

దొరవు నీ వయ్యేదవురా!

పరమశివుడే తండ్రిరా! ఈ
ప్రకృతిసుందరి తల్లిరా!
పాడియావులు పంటపొలములు
భాగ్యములు రాజ్యములురా!

ఘున్నరా ఈ భరతభూమిని
తొలుకరించిన పుణ్యభూమిని
కరువులేని స్వర్గరాజ్యపు
దొరవు నీ వయ్యేదవురా!

కాలమే తలక్రిందుగాని
కాలయముడే యేలుకోనీ
నీవు నీగోవులును శాశ్వత
జవులై యుండేరు గదరా! దు...

పాడు నేలే లేదురా! నీ
భావమే బీడాయెరా!
పరిమళించే తోట పెంచీ
పరమశివు నాడింపరా! దు...

మాతృభూమి

గాలివెలుగులు జూడరా! మే
ఘాల వర్షము నడుగరా!
సూర్యచంద్రుల గమన లీలా
శోభలను దిలకింపరా! దు...

ఏటి లంకల మేతమేసీ
పూతగిల్లిన జోడు గిత్తల
పైడి నాగటి కర్రులో జీ
వాల జీవిత ముందె నారా! దు...

పైరులను గాచేటి సుందరి
ప్రకృతితో వెలిగేనురా! ఆ
మేడలో వర్తించు రాణికే
కూడుగుడ్డలు దూర మగురా! దు...

ఆలుమగలూ జోడు గూడి
ఆడుకొంటూ పాడుకొంటూ
జీవకాంతుల వెలుగు సస్య
శ్రీలలో విహరించె దరురా! దు...

మాతృపూజ

శుభద మగు 'రాట్నంపు' శ్రుతితో
సుందరీమణి పాడుచుంటే
పొంగుతూ ఆడేటి బిడ్డలే
భూము లన్నీ యేలెదరురా! దు...

కత్తికలములు వ్రాలెరా! నీ
కష్టమే గెలిచేనురా!
ప్రకృతిపురుషుల ప్రతినిధులు మీ
ప్రభుత యే నిత్యమ్మురా!

దున్నరా ఈ భరతభూమిని
తొలకరించిన పుణ్యభూమిని
కరువులేని స్వర్గరాజ్యపు
దొరప్ర సీనయ్యో దవురా!

తురగా వేంకటరామయ్య.

మా గాంధి

కొల్లాయి గట్టితే నేమీ?
    మా గాంధి,
కోమట్లై పుట్టితే నేమీ?
    వెన్నపూసా మనసు
    కన్నతల్లీ ప్రేమ
    పండంటి మోముపై బ్రహ్మతేజస్సూ! కొ.

    నాల్గు పరకల పిలక
    నాట్యమాడే పిలక,
    నాలూగూ వేదాల నాణ్యమెఱిగిన పిలక! కొ.

    బోసి నో ర్విప్పితే
    ముత్యాల తొలకరే,
    చిరునవ్వు నవ్వితే వరహాల వర్షమే! కొ.
    కౌశికుడు క్షత్రియుడు
    కాలేద బ్రహ్మఋషి
    నేడు కోమటిబిడ్డకూడ బ్రహ్మఋషాయె కొ.

కొల్లాయి గట్టితే నేమీ?
    మా గాంధి,
కోమట్లై పుట్టితే నేమీ?

బసవరాజు వేంకటప్పారావు.

దుందుభి ధ్వానము

చాటవే! — దుందుభి! — చాటవే! —

౧

చేదుపువ్వుఁ బాచదారకుఁ
జేరఁదీసి గ్రహించు నార్యుల
వాదములలో భేదభావము
లేదు లేనే లేదు లేదని— చాటవే—

౨

దారుణక్రియలెన్ని చూపిన
నోరు పనియెడి మూలమంత్రము
గోరు ముద్దలఁ బోడ నేర్చిన
భారతీయులు భయము పడరని— చాటవే—

3

నల్లమసుగులు నింపఁ గురిసెడి
బొల్లిమబ్బుల దుళ్లఁగొట్టెడి
చల్లగాడ్పులు భరతభూముల
నెల్లదిక్కుల నల్లుకొనె నని— చాటవే—

౪

ప్రేమసింధు తరంగములలో
సామగానము వెడలె భారత